

॥ ਅਧਿਆਇ-41 ॥

ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਚਿਥੜਿਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਕਥਾ।

ਪਿੱਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਘਟਨਾ ਦੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਕਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ—

“ਇਕ ਦਿਨ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਮੈਂ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਰੀਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ (ਬੰਬਈ ਦੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ) ਲਿਆ ਕੇ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ) ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ 'ਚ ਸੋਜ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਘਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਤਾਲਾ ਲਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ, ਮੌਲਾਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਹੰਮਦ ਹੁਸੈਨ, ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਉਥੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਮੈਂ ਉਥੇ (ਬੰਬਈ) ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਤਸਵੀਰਾਂ) ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ? ਏਦਾਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਵਾਗਮਨ (ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ) ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਗਈ, ਇਸ ਦਾ ਭੇਦ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।”

“ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਹੁਸੈਨ ਥਾਰਿਆ ਟੋਪਣ ਕੋਲੋਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਪੀਰਭਾਈ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਪਿੱਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ 'ਤੇ ਪਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ਰ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਵਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਪੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸੰਤ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਮ ਦਰਬਾਰ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦੌੜੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਏਨੇ ਰੁਪਏ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਲੈ ਕੇ ਅਪੋਲੋ ਬੰਦਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਇਕ ਬੇੜੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਪਰਵਾਹ ਕਰ ਆਏ। ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ (ਕੁਲ 6 ਤਸਵੀਰਾਂ ਸੀ) ਅਤੇ ਇਕ ਮਛੇਰੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਹ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।”

“ਇਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਹ ਕਰਾ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਉਗੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਮੈਨੇਜਰ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਰੀਏ ਘਰ ਵਿਚ ਲਗੀਆ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲਗੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਤਸਵੀਰ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਗਈ? ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਤਮਾਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਵੇਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ, ਤਾਂ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਮੌਲਾਨਾ ਇਸਮੁ ਮੁਜ਼ਾਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਮੌਲਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ) ਹੀ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਪਾਤਰ ਹੋ। ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਠੀਕ ਵਕਤ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਥਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਗਿਆਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਕੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਕਥਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਜਗਿਆਸੂਆਂ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨੇਹ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਹਾਣੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਸੀ। (ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਭਗਵਤਗੀਤਾ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਰਚੀ ਮਰਾਠੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ) ਉਹ ਭਗਵਤਗੀਤਾ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਆਇ ਦਾ

ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਅਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅਨੇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੌਂਡ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਗਏ। ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਠ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਦੋ ਚਾਰ ਔਵੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਯਾਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਗੇ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗਾ। ਸੰਨ 1914 ਦੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜੋਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਏਗੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗਾ।” ਸ੍ਰੀ ਜੋਗ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਛੂਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਪਤ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਰੁਪਇਆ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 20 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਹੋਰ ਮੰਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਬਾਲਕਰਾਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ?” ਬਾਲਕਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੇਰ 20 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਭੀੜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਆਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਬਾਲਕਰਾਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਵਕਤ ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕੀਤੀ। ਬਾਲਕਰਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸੀ ਕਿ ਏਨੇ ਵਿਚ ਚੰਦੂ ਕੋਹੜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਵ ਬਾਬਾ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਆਲ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ? ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲਕਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ 25 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, “ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਚਿਥੜਿਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।” ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਭਗਵਨ! ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਪਰ ਬਾਬਾ ਕਿਥੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਵਾ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਚੋਰ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਏਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹੋ ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਲਗੇ। ਦੇਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਮਾਰ ਪੈਣ ਦੀ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾੜੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਾੜੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਜੋਗ ਅਤੇ ਬਾਲਕ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਵ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਵ ਕੋਲੋਂ ਫੇਰ ਬਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਕਲ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?” ਦੇਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।” ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰੋਜ਼ ਪੋਥੀ (ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ) ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਜਾਉ, ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੋ, ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ਼ਾਲ ਭੇਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚਿਥੜਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ?”

ਪੋਥੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੇਵ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਨਚਾਹੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਪੋਥੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਾਂਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਸ਼ਟਾਂਗ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਅਗਿਆਨੀ ਬੱਚਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਾਠ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੋ।” ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿਥੜਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲਕ ਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਚਿਥੜੇ ਸਰੂਪ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹਰੇਕ ਮਸਲੇ ਦਾ

ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬੇਮਤਲਬ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕਰਨਾ ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝਿੜਕਿਆ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ, ਦੇਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਹ ਕਥਾ ਇਥੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕੀਤੀ। 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, ਸੰਨ 1914 ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਵ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੋਥੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਈ?” ਜਦੋਂ ਦੇਵ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਸਮਝੋਗੇ?” ਦੇਵ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਪ-ਟਪ ਕਰਕੇ ਅੱਥਰੂ ਆਉਣ ਲਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇ ਭਗਵਾਨ! ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਠ ਤਾਂ ਭਾਰ ਢੋਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ।” ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉ। ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ।” ਫੇਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੇਵ ਪੋਥੀ ਲੈਣ ਗਏ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਕਿ ਦੇਵ ਨੂੰ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਹੋਏਗੀ?

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਹਾਲੇ (ਸੰਨ 1944) ਜਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ 4-5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬੇਅੰਤ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਈਂਲੀਲ੍ਹਾ ਦੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। (ਤਾਰੀਕ 19-10-1944)

